

CONSELL COMARCAL
DEL BAIX CAMP

**ADEQUACIÓ DE LES RIERES DEL BAIX CAMP
PER A LA SEVA DINAMITZACIÓ TURÍSTICA**

MEMÒRIA

ADEQUACIÓ DE LES RIERES DEL BAIX CAMP PER A LA SEVA DINAMITZACIÓ TURÍSTICA

**Consell Comarcal del Baix Camp
Reus, desembre de 2016**

CONSELL COMARCAL
DEL BAIX CAMP

**ADEQUACIÓ DE LES RIERES DEL BAIX CAMP
PER A LA SEVA DINAMITZACIÓ TURÍSTICA**

ÍNDEX

A) JUSTIFICACIÓ DE LA NECESSITAT DEL PROJECTE.....2
B) VIABILITAT ECONÒMICA PROJECTE.....10
C) ACTUACIONS A DESENVOLUPAR.....12

A) INFORME JUSTIFICATIU DE LA NECESSITAT DE L'ACTUACIÓ

L'actuació que es presenta en aquesta memòria vol esdevenir una acció clau per al desenvolupament i dinamització turística dels municipis de la plana del Baix Camp, municipis que, generalment, no es veuen beneficiats per la dinàmica turística que es dona a primera línia de mar, on es desenvolupa el que tradicionalment anomenem turisme de sol i platja.

La finalitat del projecte és la de dinamitzar turísticament la zona interior de la comarca del Baix Camp en base a la ordenació i adequació de les seves principals rieres (les rieres de Riudoms o de Maspujols, d'Alforja o de les Borges i de Riudecanyes i el riu de Llastres) per tal de convertir-les en un atractiu turístic, cultural i mediambiental que impulsi, estimuli i faciliti l'arribada de turistes a aquests municipis de segona línia de mar.

A partir d'aquesta tasca de millora i adequació del curs de les rieres es vol captar, per una banda, turistes instal·lats a la costa per tal que entrin i descobreixin l'interior de la comarca i, per l'altra, es vol captar potencials visitants d'altres procedències (àrea metropolitana de Barcelona i de la resta de Catalunya, principalment) interessats en aspectes com el turisme mediambiental, esportiu, cultural i gastronòmic.

Creiem que l'adequació de les rieres per al seu ús i gaudi turístic i d'oci pot ser una eina molt útil per a donar a conèixer aquests elements naturals i geogràfics tan característics del Mediterrani en general i del Baix Camp en concret. Aquesta actuació pot impulsar els fluxos turístics cap a l'interior de la comarca obrint, d'aquesta manera, tot el territori del Baix Camp i els seus atractius a la gent que hi pugui estar interessada adaptant, alhora, la nostra oferta turística i cultural a les noves tendències turístiques que estan sorgint en les darreres dècades i que estan molt orientades a la descoberta i experimentació dels territoris, de la seva cultura i de les seves especificitats. La posada en valor de les rieres representa, doncs, una proposta original, diferenciadora i molt específica d'un territori purament mediterrani com és la

comarca del Baix Camp.

Val a dir, a més a més, que l'execució del projecte d'adequació i d'interpretació de les rieres no tindria només un efecte sobre el propi curs d'aquests elements geogràfics sinó que repercutiria en la posada en valor d'elements patrimonials de caràcter cultural, gastronòmic i mediambiental de tota la comarca a més a més de facilitar la descoberta dels seus pobles i municipis, actualment força desconeguts per parts de turistes i també per part de gent de territoris molt propers.

Les idees claus que regeixen el projecte i que li donen sentit són les que es relacionen a continuació:

- **Posada en valor d'un element geogràfic molt característic i definitori del nostre territori.** Les rieres conformen un paisatge que no és només físic i mediambiental sinó que també és un paisatge cultural i sentimental amb el qual s'hi identifica la gent del Baix Camp.

Posar en valor aquestes rieres és recuperar un patrimoni propi i donar-li la importància i la transcendència que es mereix en tant que element identificador dels nostres municipis i de la nostra gent.

Tot i que aquest és un projecte amb una clara vocació de dinamització en l'àmbit del turisme, cal tenir en compte, primer de tot, a la gent del Baix Camp. Cal, sobretot, que aquest sigui un projecte de comarca i per a la gent de la comarca. Les rieres, com hem dit, defineixen en gran manera la geografia però també aspectes de relació social i cultural de la nostra gent amb el territori. Cal potenciar aquests elements definitoris, donar-los el valor que els correspon. Si aconseguim que aquesta actuació sigui un èxit per a la gent del Baix Camp i que en faci augmentar la seva valoració i la seva autoestima, llavors esdevindrà un projecte amb moltes possibilitats de ser un èxit també a nivell turístic i un projecte que de ben segur serà atractiu per a la gent que ens visita.

- **Facilitar i incentivar l'accés a l'interior del Baix Camp i la descoberta dels seus atractius turístics.** L'adequació de les rieres i de l'entorn més proper per al seu ús turístic, d'oci i de divulgació mediambiental, facilitarà, de forma natural, l'accés cap a l'interior de la comarca de turistes allotjats a la costa. El fet de netejar, arranjar i senyalitzar les rieres per tal que siguin transitables a peu, en bicicleta o a cavall permetrà que una bona part de la gent allotjada a la costa pugui descobrir el territori d'interior del Baix Camp posant a l'abast dels turistes una sèrie d'atractius que els permetran descobrir a fons el territori on estan ubicats. Aquest fet comportarà, inevitablement, una major valoració i interès pels municipis no costaners del Baix Camp.
- **Diversificar l'oferta turística de la Costa Daurada.** A través del projecte que es presenta en aquesta memòria, la segona línia de mar del Baix Camp pot esdevenir un recurs més i un immillorable complement turístic a l'oferta clàssica dels municipis costaners. La creació d'aquest nou atractiu enriqueix l'oferta de la destinació de la Costa Daurada donant-li més valor, aportant alternatives i complementant els típics recursos de sol i platja i projectant una imatge de destinació rica i diversa. Les propostes d'itineraris i de descoberta de les rieres i del seu entorn seran un atractiu turístic més que els pobles de platja podran oferir com a part de la seva pròpia oferta, un atractiu de caire mediambiental i paisatgístic que serà, en molts casos, un valor afegit, nou i diferenciador de la seva proposta turística.
- **Trencar la frontera psicològica que representen, per als turistes, importants eixos de comunicació com l'AP-7, l'A7, vies del ferrocarril, i N-340.** L'execució del projecte que es presenta a la memòria permetrà trencar la barrera que representen les grans infraestructures de comunicació que creuen el territori a segona línia de mar. Carreteres,

autovies, autopistes, vies de ferrocarril són elements que als turistes els costa de creuar tant física com mentalment. L'adequació de les rieres i camins propers trencarà aquesta sensació de mur i frontera facilitant, de forma natural, el trànsit cap a l'interior i el seu descobriment pausat. De la mateixa manera pot facilitar el trànsit cap a la costa de turistes i visitants amb més tendència al turisme rural i de natura però que poden, en cert moment i a través d'aquesta connexió natural, arribar fins a la costa.

- **Captar turistes de sol i platja potencialment interessats en turisme de caràcter cultural i de natura.** Un estudi fet l'any 2006 per l'Observatori d'Estudis Turístics de la Universitat Rovira i Virgili ens deia que, com a mínim, un 5% dels 2,2 milions de visitants que tenia la Costa Daurada en aquell moment eren turistes que tenien inquietuds i interessos suficients com per sentir-se molt atrets per descobrir l'interior del Baix Camp. Això representava prop de 120.000 turistes. Els darrers 10 anys, a més a més, les noves tendències turístiques, els canvis en el consum turístic i en la visió que es té de les activitats de cultura i oci, ha fet ampliar, de ben segur, aquest percentatge. Així doncs, actualment hi ha una enorme massa de turistes que es poden sentir atrets per visitar l'interior de la comarca. El projecte de recuperació de les rieres pot afavorir que aquests turistes accedeixin a la plana del Baix Camp per tal de descobrir-ne les seves especificitats i els seus atractius. El projecte que es presenta en aquesta memòria pot ser un vehicle ideal per facilitar la descoberta de les nostres singularitats com poden ser la mediambiental, històrica, cultural, etc. Per tal d'aconseguir aquest objectiu cal fer una feina de donar a conèixer aquets producte a hotelers, propietaris de càmpings, Touroperadors i Oficines de Turisme dels municipis de la costa per tal que aquests facin arribar el missatge als seus clients tot despertant-los l'interès per descobrir les rieres i el seu entorn.

- **Potenciar i dinamitzar, a través d'aquets projecte, altres infraestructures turístiques que s'han anat creant els darrers anys al Baix Camp.** Des de l'any 2010 aproximadament, s'han dut a terme

diferents accions de promoció i dinamització turística dels municipis d'interior i de muntanya del Baix Camp. Aquest projectes han comportat la creació de centres d'interpretació de diverses temàtiques a municipis com Riudecanyes, Pratedip, Vandellòs, Arbolí, Prades, Vilanova d'Escornalbou, etc, una ruta de miradors o una àmplia xarxa de camins senyalitzats, per exemple, que permet enllaçar a peu o en bicicleta tots i cadascuns dels municipis d'interior de la comarca.

Creiem que el projecte de posada en valor de les rieres de la comarca és un element que pot ajudar en gran manera a la descoberta d'aquetes infraestructures. Si bé son equipaments que ja són força visitats i utilitzats, encara ho poden ser molt més. Fusionar el projecte d'adequació de les rieres amb propostes que incloguin també l'ús de la xarxa de camins del Baix Camp o la visita a miradors o Centres d'Interpretació, entre d'altres molts atractius ja existents, pot comportar la posada en valor de productes o paquets turístic de gran interès que, de forma global, dinamitzin econòmicament la comarca i que beneficiïn a empreses turístiques dedicades a fer guiatges de senderisme o cultural, a restauradors, allotjaments o fins i tot a petites Agències de Viatge locals.

Com hem dit, en aquest sentit l'oferta pot anar des de fer simplement rutes a peu, en BTT o a cavall, fins a rutes més complertes que incloguin tast i degustació de productes locals de qualitat (oli DO Siurana, Avellana DO Reus, productes d'horta, etc) o a la visita als centres d'interpretació. Les propostes culturals i turístiques també podrien incloure visites a espais relacionats amb Gaudí, Miró, Maria Manent o Joaquim Mir, elements patrimonials destacats com el parc Samà, o d'altres elements històrics i patrimonials com el Mas dels Tegells, la Torre del Mas del Bisbe, entre molts altres. Val a dir, a més a més, que en el recorregut d'aquestes rieres

o molt a prop del seu curs hi trobem pobles com Riudoms, Riudecanyes, les Borges del Camp, Vilanova d'Escornalbou i l'Arbocet, Montbrió, Montroig o Vinyols, que tenen propostes culturals i gastronòmiques força atractives que de ben segur poden interessar als visitants.

- **Potenciar el Baix Camp interior com a territori referent en l'àmbit del turisme actiu i de natura.** El Baix Camp i zones pròximes són puntals en l'àmbit del turisme actiu. Senderisme, BTT o hípica són esports que es practiquen a la zona des de fa força temps i per al qual el Baix Camp està força preparat a nivell de senyalització, propostes de rutes, etc. Tal i com ja s'ha esmentat, les rieres són recorreguts naturals que poden transportar a turistes i ciutadans tradicionalment localitzats a la costa, a través del nostre territori obrint-los tot un món nou i desconegut. Val a dir que el trànsit per aquestes rieres caldrà fer-lo a peu, en bicicleta o a cavall, mitjans de transport respectuosos amb el medi i que permeten una descoberta a fons del territori, de la seva gent, dels seus pobles i dels seus llocs d'interès. El Baix Camp i sobretot l'interior ha estat treballant, els darrers anys, per esdevenir una destinació de turisme actiu, i sobretot de senderisme, de referència. La creació de la xarxa de camins del Baix Camp ha esdevingut una fita clau per a l'enfocament d'aquesta destinació com a territori de senderisme i BTT. L'adequació de les rieres per al seu gaudi turístic i d'oci pot sumar, encara més, en la direcció d'estructurar i potenciar la nostra comarca com a destinació perfecta per a practicar-hi un turisme actiu, sa, respectuós amb el medi i molt connectat amb el propi territori i la seva gent.
- **Mantenir netes les rieres evitant així avingudes de massa boscosa, etc. en èpoques de temporals de pluja.** L'existència de propostes turístiques al voltant de les rieres comportaria unes necessitats de neteja i manteniment regulars que repercutirien, alhora, en la millora de les

condicions del curs de les rieres, evitant, d'aquesta manera, avingudes de massa boscosa en riuades, etc.

- ***Aprofitar l'adequació de les rieres del Baix Camp com a eina per a explicar els processos de la gestió de l'aigua i el protagonisme del Consorci d'Aigües de Tarragona en aquest sentit.*** En tant que part de la infraestructura del CAT per a la gestió de l'aigua implica la Riera de Maspujols i les seves zones properes, creiem que es podria aprofitar aquest projecte per donar a conèixer la tasca que es duu a terme des d'aquest organisme i també es podrien realitzar accions de sensibilització en el consum i ús de l'aigua de cara a una millora de les pràctiques socials envers aquest element imprescindible per a la societat. Part de l'adequació de la riera, la seva senyalització i la instal·lació dels elements interpretatius podien fer referència a l'aigua i a l'ens que la gestiona en aquesta part del territori, el Consorci d'Aigües de Tarragona.

B) VIABILITAT ECONÒMICA DEL PROJECTE

- **Plans de Foment del Turisme; Departament d'empresa i ocupació. Direcció General de Turisme**
- **LEADER; Departament d'Agricultura**
- **FEDER; Departament de relacions Institucionals**
- **Diputació de Tarragona; Pla d'Inversions als Consell Comarcals**
- **Aportacions econòmiques i de manteniment dels ajuntaments implicats**
- **Altres aportacions d'ens públics i privats**

El projecte que es presenta en aquesta memòria té una clara viabilitat econòmica ja que, degut a les seves característiques relacionades amb la millora del territori i de les condicions de vida de la seva gent, pot ser cofinançat a través de diverses línies d'ajuts, subvencions i aportacions de l'administració local.

En aquest sentit el Departament d'Empresa i Coneixement de la Generalitat de Catalunya, i concretament la Direcció General de Turisme, ofereix Plans de Foment del Turisme que són línies de subvencions destinades a projectes turístics amb un mínim d'inversió de 350.000,00 euros i dels quals se'n fa càrrec d'un 50% de l'import.

Per altra banda des del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació s'ofereixen els ajuts LEADER que poden cobrir fins a un 80% de projectes com el que es presenta en aquesta memòria i que comporten una inversió mínima de 40.000,00 euros.

També existeixen altres línies de fons europeus com el FEDER que, gestionats pel Departament de Governació, Administracions Públiques i Habitatge, es poden fer càrrec del 50% de la inversió que comporti el projecte.

Per altra banda el Consell Comarcal i ajuntaments implicats poden fer aportacions materials o de suport i manteniment que poden ajudar, també, a fer més viable el projecte i la seva projecció en el temps.

També cal tenir en compte que la Diputació de Tarragona pot participar en projectes d'aquest tipus col·laborant-hi econòmicament i fent-se càrrec, per tant, de part del cost d'inversió.

Finalment, i donades les característiques del projecte, hi ha possibilitats que el Departament de medi ambient i sostenibilitat participi en l'execució d'alguna part del projecte o bé que empreses públic-privades o privades relacionades amb la gestió de l'aigua i del medi ambient i tinguin, també, un cert paper protagonista.

Amb tot, estem convençuts que el projecte que es presenta és un projecte d'una clara viabilitat econòmica a més a més d'un projecte amb una enorme potencialitat per dinamitzar econòmic i socialment el territori, per dotar-lo d'infraestructures i d'un posicionament clar en l'àmbit del turisme actiu i de natura i que servirà, també, per millorar el territori des d'un punt de vista mediambiental.

C) ACTUACIONS A DESENVOLUPAR

1. REDACCIÓ D'UN PROJECTE EXECUTIU D'ADEQUACIÓ DE LES RIERES PER A LA SEVA DINAMITZACIÓ TURÍSTICA
2. DESBROSSAMENT I NETEJA DEL CURS DE LES RIERES
3. ADEQUACIÓ DE CERTE TRAMS DE LES RIERES PER PODER SER RECORREGUES A PEU, EN BTT I A CAVALL
4. SENYALITZACIÓ DIRECCIONAL I AMB PLAFONS I CREACIÓ D'ITINERARIS INTERPRETATIUS
5. CONNEXIÓ DE LES RIERES AMB LA XARXA DE CAMINS DEL BAIX CAMP
6. ELABORACIÓ DE MATERIAL PROMOCIONAL: TRÍPTICS I FULLETONS INFORMATIUS DE RECORREGUTS, ETC
7. GEOREFERENCIACIÓ I DIGITALITZACIÓ DE LES RUTES I CREACIÓ D'UNA APP PER A MÒBILS PER LA SEU SEGUIMENT
8. INTEGRACIÓ DE LA INFORMACIÓ A LA PÀGINA WEB MUNTANYES DE LA COSTA DAURADA I DE LES WEBS DELS AJUNTAMENTS IMPLICATS EN EL PROJECTE
9. REUNIONS AMB TTOO, HOTELERS, PROPIETARIS DE CÀMPINGS I AMB OOTT DE LA COSTA PER TAL DE DONAR A CONÈIXER EL PROJECTE I LES PROPOSTES TURÍSTIQUES I D'OCI
10. MILLORA, SENYALITZACIÓ D'ALGUNS ELEMENTS PATRIMONIALS PROPERS A LES RIERES PER AL SEU ÚS I APROFITAMENT TURÍSTIC.
11. INTEGRACIÓ, EN LES PROPOSTES DE RUTES, D'ELEMENTS PATRIMONIALS (CULTURAL, ARQUITECTÒNIC, IMMATERIAL) I D'ELEMENTS RELACIONATS AMB LA GESTIÓ DE L'AIGUA
12. CREACIÓ DE MATERIAL DIDÀCTIC PER A LA INTERPRETACIÓ DE LES RIERES